

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága

2/2005.KJE.szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Közigazgatási Jogegységi Tanácsa a 2005. május 23. napján megtartott nem nyilvános ülésen az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében a Magyar Köztársaság Legfőbb Ügyészének indítványa alapján meghozta a következő

jogegységi határozatot :

A társadalmi szervezet természetes személy tagja az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvényben meghatározott jogait csak személyesen gyakorolhatja, meghatalmazás alapján más nem képviselheti.

I n d o k o l á s :

I.

A Magyar Köztársaság Legfőbb Ügyésze PLÜ.33.040/2004/1-I. szám alatt a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény 29. § /1/ bekezdésének a/ pontjában írt okból az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, a 31. § /2/ bekezdése alapján jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat hozatalát indítványozta abban a kérdésben, hogy a társadalmi szervezet tagja tagsági jogait gyakorolhatja-e képviselő útján.

A Legfőbb Ügyész indítványában kifejtettek szerint eltérő gyakorlat alakult ki abban a kérdésben, hogy a társadalmi szervezet tagja az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény /a továbbiakban: Etv./ 9. §-ában meghatározott jogait csak személyesen gyakorolhatja, vagy írásbeli meghatalmazott útján is.

A Legfelsőbb Bíróság a Knyf.I.27.610/1996. számú végzése indokolásában az Etv. 3. §-ának /1/ bekezdésére és 9. §-ának a/ pontjára hivatkozással kifejtett álláspontja szerint helyesen mutatott rá a Fővárosi Főügyészség fellebbezésére arra, hogy az alapszabály az Etv. rendelkezéseivel szemben lehetővé tette, hogy a tag jogait írásbeli meghatalmazás alapján a társaság más tagja, megbízottja útján, azaz ne személyesen gyakorolja.

A Pécsi Ítéltábla több ügyben ezzel ellentétes álláspontra helyezkedett:

A Knyf.III.20.030/2004/2. számú végzésének indokolásában kifejtette, hogy nem ért egyet a másodfokú bíróság a főügyészségi fellebbezésben kifejtett azon érveléssel, amely szerint a társadalmi szervezet tagjai szavazati jogukat csak személyesen gyakorolhatják.

A Ptk. 219. §-ának /1/ bekezdése értelmében más személy /képviselő/ útján is lehet szerződést kötni vagy más jognyilatkozatot tenni, kivéve ha jogszabály szerint a nyilatkozat csak személyesen tehető meg. A /2/ bekezdés pedig úgy rendelkezik, hogy a képviselő cselekménye által a képviselt válik jogosítottá, illetőleg kötelezetté.

A végzés indokolása szerint az Etv. nem tartalmaz a Ptk. 219. § /1/ bekezdésében említett rendelkezést arról, hogy a tag jognyilatkozatait csak személyesen teheti meg.

Ezzel az állásponttal egyező okfejtést tartalmaz a Knyf.II.20.046/2003/2. számú végzés is.

A legfőbb ügyész képviselője a jogegységi tanács nem nyilvános ülésén az indítványát azzal egészítette ki, hogy tévesek a Pécsi Ítéltáblának a Ptk. 219. § /1/ bekezdésére alapított döntései, mert az itt szabályozott képviseleti kötelmi jogi jogintézmény kizárólag szerződéses jogviszonyban alkalmazható.

II.

A jogegységi tanácsnak a legfőbb ügyész indítványára abban a jogkérdésben kellett állást foglalnia, hogy a társadalmi szervezet tagja az Etv.-ben meghatározott tagsági jogait csak személyesen vagy képviselő útján is gyakorolhatja.

A Magyar Köztársaságban a népképviselet, a hatalom gyakorlása a demokratikus jogállam szervein keresztül valósul meg, amely szervek testületek, tagjai választás útján nyerik el megbízatásukat. Az Országgyűlés a Magyar Köztársaság legfelsőbb államhatalmi és népképviseleti szerve, a helyi közhatalom szervei az önkormányzatok, ahol a feladat- és hatáskörgyakorlás népképviseleti szerve a képviselő-testület. E testületi szervek tagjai az országgyűlési, illetve az önkormányzati képviselők, akik választás útján nyerik el megbízatásukat, képviselve az őket megválasztókat.

A Magyar Köztársaságban a demokratikus jogállam alkotmányos szervei - egyebek között - az egyesületek is, amelyek társadalmi önszerveződés útján jönnek létre.

Az Alkotmány 63. §-ának /1/ bekezdése deklarálja, hogy a Magyar Köztársaságban az egyesülési jog alapján mindenkinek joga van a törvény által nem tiltott célra szervezeteket létrehozni, illetőleg azokhoz csatlakozni.

Az Etv.-hez fűzött általános indokolás kiemeli, hogy az egyesülési jog tartalmát tekintve olyan szabadságjog, amely alapján - az alkotmányos rend tiszteletbentartásával - politikai, érdekképviseleti, kulturális és egyéb célok érdekében szervezett közösségek hozhatók létre és működtethetők. Az egyesülési jog alapja tehát a társadalom különböző érdekek és értékek alapján való önszerveződésének, az önkéntes alapon létrejövő, szervezett társadalmi közösségek működésének. Egy adott társadalomban az egyesülés szabadságának tényleges mértéke az emberi szabadságnak és a társadalom demokratizmusának alapvető jellemzője. Az egyesülés szabadsága a népszuverenitásból ered, tehát az egyesülés szabadságának korlátozása nem egyszerűen egy szabadságjog korlátozását, hanem a népszuverenitás, a demokrácia korlátozását jelenti.

Mint minden más jogállamban, a Magyar Köztársaságban is az állami, önkormányzati testületi szervek és a társadalmi szervezetek működése a képviseleti demokrácián, illetőleg a tagok személyes joggyakorlásán alapul. A parlamenti, önkormányzati képviselők saját személyükben képviselik az őket megválasztókat, a társadalmi szervezet tagjai is személyesen működnek közre az egyesület feladatainak ellátásában.

Az Etv. 3. §-ának /1/ bekezdése az egyesület fogalmát akként definiálja, hogy a társadalmi szervezet olyan önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező szervezet, amely az alapszabályban meghatározott célra alakul, nyilvántartott tagsággal rendelkezik, és céljának elérésére szervezi tagjai tevékenységét.

Az Etv. társadalmi szervezetek alapszabályáról rendelkező 6. §-ának /1/ bekezdése kimondja, hogy a társadalmi szervezet alapszabálya az abban meghatározott célkitűzéseknek megfelelően biztosítja a szervezet demokratikus, önkormányzati elven alapuló működését, elősegíti a tagok jogainak és kötelességeinek érvényesülését.

A tagok jogait és kötelességeit az Etv. 9. §-a akként szabályozza, hogy a társadalmi szervezet tagja részt vehet a társadalmi szervezet tevékenységében és rendezvényein; választhat és választható a társadalmi szervezet szerveibe; köteles eleget tenni az alapszabályban meghatározott kötelességeinek.

Az Etv. 11. §-ának /1/ bekezdése szerint a társadalmi szervezet legfelsőbb szerve a tagok összessége, vagy a tagok által - az alapszabályban meghatározottak szerint - közvetlenül vagy közvetett úton választott testület.

Az Etv. idézett rendelkezései értelmében az egyesület tehát olyan tagsággal rendelkező társadalmi szervezet, amelynek alapszabálya biztosítja a szervezet demokratikus, önkormányzati elven való működését. A tagok jogaikat az egyesület szerveiben, mindenekelőtt legfelsőbb szervében, a közgyűlésen, illetőleg a nagylétszámú társadalmi szervezetek tagjai által választott küldöttekből álló küldöttgyűlésen gyakorolhatják.

Az előzőekben bemutatott mindhárom alkotmányos szervtípus közös sajátossága, hogy feladataikat, hatásköreiket kizárólag tagjaik személyes közreműködésével, a testületi üléseken való jelenlétükkel gyakorolhatják. A személyes joggyakorlás természetesen nemcsak a népképviselési demokrácia választás útján létrejövő testületi szerveire és az alapító tagok által létrehozott társadalmi szervezetekre jellemző, hanem az állam és a társadalom más területein működő testületi szervekre is, és magára a választójog gyakorlására is. Szükséges volt azonban bemutatni azokat az államhatalmi, népképviselési, önkormányzati szerveket, amelyek választott testületeinek tagjai, a képviselők kizárólag személyesen gyakorolhatják jogaikat, járhatnak el választóik nevében. Ugyanezen elvek alapján működnek a társadalmi szervezetek is, amelyek tagjai nem választott képviselők ugyan, de jogaikat úgyszintén személyesen kell gyakorolniuk, kivéve a választott küldöttek részvételével működő küldöttközgyűléseket.

A kifejtettekből következően kimondhatjuk azt, hogy a társadalmi szervezet tagjai az Etv.-ben meghatározott jogaikat kizárólag személyesen gyakorolhatják. Az egyesületi tagok személyes joggyakorlásának alkotmányos kötelezettségét támasztja alá az is, hogy az Etv. nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely lehetővé tenné a tagsági jogok meghatalmazott útján való gyakorlását.

Nem felel meg tehát a demokratikus, önkormányzati működés alkotmányos követelményének az az egyesületi alapszabály, amely ezt a kérdést úgy szabályozza, hogy a társadalmi szervezet legfőbb szerveiben és egyéb szerveiben a tagok oly módon is eljárhatnak, hogy tagsági jogaikat írásbeli meghatalmazás alapján képviselőjük útján gyakorolhassák. Az egyesület alkotmányos, társadalmi rendeltetését veszítené el azzal, hogy nem tagjai határozzák meg az egyesület működését, az egyesületi feladatokat, hanem meghatalmazottak gyakorolják a tagokat megillető jogosultságokat. Ez szélsőséges esetben arra is vezethetne, hogy az egyesület testületeiben kizárólag meghatalmazottak működnének, amely természetesen nem hasonlítható a demokratikusan választott képviselőkkel álló testületekhez.

A Legfelsőbb Bíróság az évek során hozott eseti döntéseiben a tagsági jogok gyakorlásának előbbiekben vázolt elvi alapjaiból kiindulva mondta ki azt, hogy a társadalmi szervezet magánszemély tagja jogait kizárólag személyesen gyakorolhatja, meghatalmazott útján erre törvényes lehetőség nincs.

Az Etv. 2. § /1/ bekezdése alapján társadalmi szervezeteket nemcsak magánszemélyek, hanem jogi személyek és azok szervezetei is létrehozhatnak. Ez utóbbiak esetében a nem magánszemély tagok nevében a Ptk. 29. § /2/ bekezdése szerint képviselőjük jár el.

III.

A Legfelsőbb Bíróság jogegységi tanácsa megvizsgálta, hogy a Polgári Törvénykönyv 219. §-ának /1/ bekezdése - amelyre a Pécsi Ítéltábla alapította a legfőbb ügyészi indítvány, illetőleg a jogegységi határozat indokolásában megjelölt két határozatát - alkalmazható-e arra, hogy az egyesületi tagok nyilatkozataikat meghatalmazott képviselőjük útján tegyék meg.

A jogegységi tanács álláspontja szerint alapvetően tévesek a Pécsi Ítéltábla Ptk. negyedik, kötelmi jogról szóló részében a szerződésekre vonatkozó általános szabályok közé tartozó 219. §-ának /1/ bekezdésére alapított döntései, mert a képviselői, jognyilatkozat-tételi szabály kötelmi jogi

jogintézmény, így a szerződéses jogviszonyokban, és nem a társadalmi szervezetek közjogi jogviszonyaiban alkalmazható.

Budapest, 2005. május 23.

Bauer Jánosné dr. sk. a jogegységi tanács elnöke,
dr.Kárpáti Zoltán sk. előadó bíró,
dr.Kaszainé dr.Mezey Katalin sk. bíró,
dr.Buzinkay Zoltán sk. bíró,
dr.Kozma György sk. bíró